

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1797

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1067

Kitap Adı : Ahmed Emîn'in *el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye* Adlı Eseri

Alt Başlık : Tahlil ve Tercüme

Book Title : Ahmed Amin's *al-Mahdi wa'l-Mahdawiyya*

Subtitle : Analysis and Translation

ISBN : 978-625-8724-22-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724226

Yazarlar | Authors:

Muhammed Cihat Oruç | orcid.org/0000-0003-0425-2865

Seracettin Eraydın | orcid.org/0000-0003-4094-1246

Editor | Editor: Hasan Sefa Turan | orcid.org/0000-0001-9354-0986

Kurum | Institution: Manisa Celal Bayar Üniversitesi ROR ID: ror.org/053f2w588

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Other

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 218 (xii + 206)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - İslam | İslam

BISAC: RELO37010 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM - İslam: teoloji | Islam: theology

LC Classification: BP190.5.M4 - Mehdi doktrini, Şii mezhebi | Mehdi doctrine, Shi'a Islam

DEWEY: 297.82 - Mehdilik ve Şii mezhebi | Mahdism and Shiite Islam

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Din Araştırmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.1.19 - İslam Düşüncesi | Islamic Thought

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Oruç, Muhammed Cihat - Eraydın, Seracettin. *Ahmed Emîn'in el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye Adlı Eseri: Tahlil ve Tercüme*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Ahmed Emîn'in
el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye
Adlı Eseri

Tahlil ve Tercüme

Yazarlar
Muhammed Cihat ORUÇ
Seracettin ERAYDIN

Yazarlar Hakkında | About the Authors

Muhammed Cihat ORUÇ

2009 yılında Siirt Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nden, 2013'te Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nden mezun oldu. 2013-2017 yılları arasında Silopi Senan İdin Anadolu Lisesi'nde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yaptı. 2017 Mart ayında Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne araştırma görevlisi olarak atandı. 2016 yılında Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Mehdilik Düşüncesinin İslam Mezheplerindeki Yansıması" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2021-2022 yılları arasında Tübitak 2214-A programı kapsamında Rice Üniversitesi'nde (Houston/ABD) misafir araştırmacı olarak bulundu. 2023 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Müslüman Gelenekte Beklenen Kurtarıcı İnanışının Kökleri ve İlk Tezahürleri" isimli teziyle doktor unvanı aldı. Halen Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kalam ve İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalında görevini sürdürmektedir.

Graduated from Siirt Anatolian Imam-Hatip High School in 2009 and from Marmara University, Atatürk Faculty of Education, in 2013. Between 2013 and 2017, he served as Religious Culture and Ethics Teacher at Silopi Senan İdin Anatolian High School. In March 2017, he was appointed as a research assistant at the Faculty of Theology, Manisa Celal Bayar University. He completed his master's degree in 2016 at the Institute of Social Sciences, Şırnak University, with his thesis titled "The Reflection of Mahdism in Islamic Sects." Between 2021 and 2022, he was a visiting researcher at Rice University (Houston, USA) within the scope of the Tübitak 2214-A International Research Fellowship Programme. In 2023, he received his PhD from the Institute of Social Sciences, Ankara University, with his dissertation entitled "Origins and the Early Manifestations of the Belief in Awaited Saviour in Muslim Tradition" He is currently continues to work in the Department of Kalam and the History of Islamic Sects at the Faculty of Theology, Manisa Celal Bayar University.

Seracettin ERAYDIN

2003 yılında Kayseri Yahyalı Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nden, 2008'de Mısır el-Ezher Üniversitesi'nden mezun oldu. 2011-2017 yılları arasında farklı şehirlerde imam-hatip olarak görev yaptı. 2017 yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne araştırma görevlisi olarak atandı. 2018 yılında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü "İslam Hukuku Açısından Son Dönem Hilafet Tartışmaları (Seyyid Bey, Senhurî ve Mevdûdî Örneği)" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2023 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Ca'ferî Fıkıh Usûlünde Murtazâ el-Ensârî Ekolünün Delil Anlayışı" isimli teziyle doktor unvanı aldı. Halen Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalında görevini sürdürmektedir.

Graduated from Kayseri Yahyalı Anatolian Imam-Hatip High School in 2003 and from al-Azhar University in Egypt in 2008. Between 2011 and 2017, he served as an imam-hatip in various cities. In 2017, he was appointed as a research assistant at the Faculty of Theology, Manisa Celal Bayar University. He completed his master's degree in 2018 at the Institute of Social Sciences, İzmir Kâtip Çelebi University, with his thesis entitled "Late Period Debates on the Caliphate from the Perspective of Islamic Law: The Cases of Seyyid Bey, Sanhûrî, and Mawdûdî." In 2023, he received his PhD from the Institute of Social Sciences, Bursa Uludağ University, with his dissertation titled "Evidence mentality of the Murtaḍā al-Anṣārî school in Ja'fari uṣûl al-fiqh". He currently serves in the Department of Islamic Law at the Faculty of Theology, Manisa Celal Bayar University.

Kitap Hakkında

Ahmed Emîn'in “*el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye*” Adlı Eseri

Tahlil ve Tercüme

Bu eser, modern Arap düşüncesinin önde gelen isimlerinden Ahmed Emîn'in el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye adlı çalışmasını Türkçeye kazandırmakla birlikte, mehdîlik olgusunu tarihî, teolojik ve sosyo-politik boyutlarıyla ele alan bir değerlendirme sunmaktadır. İslam düşünce tarihinde erken dönemlerden itibaren tartışmalı bir konu olan mehdîlik, hem Sünnî hem de Şîî gelenekte farklı şekillerde yorumlanmış; siyasal meşruiyet arayışlarından toplumsal umut söylemlerine kadar geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Ahmed Emîn'in çalışması, bu çok boyutlu olguyu rasyonel ve eleştirel bir perspektifle incelemesi bakımından modern literatürde öne çıkan bir örnek niteliğindedir. Kitabın ilk bölümünde Ahmed Emîn'in hayatı, ilmî kişiliği ve düşünce dünyası ayrıntılı biçimde ele alınmakta; yazarın metodolojik yaklaşımı ve modern İslam düşüncesindeki konumu tartışılmaktadır. İkinci bölümde ise el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye adlı eserin içerik analizi yapılmakta; Ahmed Emîn'in görüşleri modern araştırmalar ışığında karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmektedir. Üçüncü bölümde eserin Arapça aslından yapılan çevirisi yer almakta olup, metnin anlam bütünlüğünü koruyacak şekilde titizlikle hazırlanmış; gerekli yerlerde açıklayıcı dipnotlarla zenginleştirilmiştir. Bu yönleriyle eser, hem modern İslam düşüncesinin önde gelen isimlerinden birinin mehdîlik üzerine kaleme aldığı çalışmasını Türkçe literatüre kazandırmakta; hem de konuya dair araştırmalara tarihsel sürekliliği ve modern tartışmaları bir araya getiren bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Mezhepleri; Ahmed Emîn; Mehdî; Mehdilik; Mehdeviyye

About the Book

Ahmed Amīn's *al-Mahdī wa'l-Mahdawiyya*

Analysis and Translation

This work not only brings into Turkish the study *al-Mahdī wa'l-Mahdawiyya* by Ahmed Amīn, one of the leading figures of modern Arab thought, but also offers an analysis of the Mahdī phenomenon in its historical, theological, and socio-political dimensions. The belief in the Mahdī—an issue debated in Islamic intellectual history since the early period—has been interpreted in diverse ways within both Sunnī and Shī'ī traditions, exerting influence across a broad spectrum ranging from quests for political legitimacy to discourses of collective hope. Ahmed Amīn's work stands out in modern scholarship for its rational and critical approach to this multifaceted phenomenon. The first part of the present volume explores in detail Ahmed Amīn's life, scholarly persona, and intellectual milieu, addressing his methodological orientation and his place within modern Islamic thought. The second part provides a content analysis of *al-Mahdī wa'l-Mahdawiyya*, offering a comparative evaluation of Amīn's arguments in light of contemporary research. The third part consists of a translation of the original Arabic text, prepared with great care to preserve the coherence and integrity of the author's thought and supplemented, where necessary, with explanatory footnotes. In these respects, the work both introduces to the Turkish scholarly community a significant study on the Mahdī by a major representative of modern Islamic intellectual history and contributes to contemporary Mahdī studies by bringing together historical continuity and modern scholarly debates.

Keywords: Islamic Sects; Ahmed Amīn; Mahdi; Mahdism; Mahdawiyya

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MISIR DÜŞÜNCE GELENEĞİNDE BİR AYDIN PORTRESİ:

AHMED EMİN	5
1. Ahmed Emîn'in Hayatı, Eğitimi ve Fikrî Gelişimi	5
2. Ahmed Emîn'in Fikrî Mirası ve Düşünce Dünyası	10
2.1. Fikrî Arka Plan ve Entelektüel Ortam	11
2.2. Metodolojisi ve Tarih Anlayışı	12
2.3. Yazı Dili ve Edebî Yaklaşımları	14
2.4. Dinî ve Ahlâkî Düşüncesi	16
2.5. Kültürel Reform ve Eleştirel Miras	20
3. Ahmed Emîn'in Eserleri ve Hakkında Yapılmış Çalışmalar	21
3.1. Eserleri	21
3.2. Hakkında Yapılmış Bazı Çalışmalar	26

İKİNCİ BÖLÜM

EL-MEHDÎ ve MEHDEVİYYE: ANALİZ ve DEĞERLENDİRME	29
1. Mehdîliğin Ortaya Çıkması ve Gelişmesi	29
2. Erken Dönem İslam Topluluklarında Mehdîlik	38
2.1. Şîî Kesimler	38
2.2. Fâtümîler	41
2.3. Muvahhidun	48
2.4. Emevî Mehdîleri	52
2.5. Abbâsî Mehdîleri	54
2.6. Karmatîler	57
2.7. Haşhaşiler	61
3. Modern Mehdîlik Hareketleri	66
3.1. Babilik/Bahailik	66
3.2. Kadiyanilik	72
3.3. Senûsilik/Senûsiyye	79

3.4. Sudan Mehdîsi	83
3.5. Somali Mehdîsi	88
4. Ahmed Emîn'in Diğer Eserlerinde Mehdîlik Fikri	90
5. Değerlendirme ve Sonuç	98

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EL-MEHDÎ ve MEHDEVİYYE: METİN ÇEVİRİSİ	103
Ön Söz	103
1. Mehdî Fikrinin Ortaya Çıkması ve Gelişmesi	105
2. Fâtımîler	110
3. Muvahhidun	128
4. Karamita/Karmatîler	133
5. Haşhaşiler	141
6. Besasiri Ayaklanması	146
7. Babiyye	149
8. Kadiyanilik	155
9. Senûsîlik	160
10. Sudan Mehdîsi	160
Sonuç	163
EK	191

KAYNAKÇA	193
DİZİN	203

ÖN SÖZ

Mehdîlik inancı, İslam düşünce tarihinde erken dönemlerden itibaren hem teolojik hem de sosyo-politik düzeyde önemli tartışmalara konu olmuş bir olgudur. Gerek Sünnî gerek Şîî gelenekte farklı biçimlerde yorumlanan bu inanç, tarihsel süreç içerisinde toplumsal umutların, siyasal meşruiyet arayışlarının ve dinî otorite mücadelesinin odak noktalarından biri hâline gelmiştir. Bu bağlamda Mehdîlik meselesi, yalnızca eskatolojik bir beklenti olarak değil, aynı zamanda tarihî, siyasî ve kültürel boyutları olan çok yönlü bir fenomen olarak değerlendirilmelidir.

Modern dönemde bu konuda kaleme alınan eserlerden biri, Mısırlı mütefekkir Ahmed Emîn'in *el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye* adlı çalışmasıdır. Ahmed Emîn (1886–1954), İslam medeniyeti tarihi, kültür ve düşünce hayatı üzerine yaptığı eleştirel çalışmalarla tanınmış; özellikle geleneksel rivayet anlayışına yönelik sorgulayıcı tavrı ve tarihsel olaylara rasyonel açıklamalar getirme çabasıyla öne çıkmıştır. Söz konusu eseri, Mehdîlik inancının tarihsel gelişimi, rivayet zeminini, erken dönem Müslüman topluluklar ve modern dönemdeki tezahürlerini ve toplumsal-siyasal bağlamını eleştirel yöntemlerle inceleyen önemli bir katkı niteliğindedir.

Bu çalışma, modern Arap düşünürlerinden Ahmed Emîn'in *el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye* adlı eserinin Türkçeye tercümesini ve tahlilini bir arada sunmaktadır. Tahlil bölümünde, eserin ele aldığı konular tarihî, sosyolojik ve teolojik açılardan değerlendirilmiş; Ahmed Emîn'in yaklaşımı ve ele aldığı konular, klasik dönem ve modern araştırmalarla geniş bir perspektifle incelenmiştir. Çalışmada, söz konusu eserin tercümesi, metnin anlam bütünlüğünü ve üslup özelliklerini koruyacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Tercüme sırasında Ahmed Emîn'in kullandığı terminolojiye sadık kalınmış, ancak Türkçe okurun metni rahatlıkla

takep edebilmesi amacıyla gerekli görülen yerlerde açıklayıcı dipnotlar eklenmiştir. Metinde yer alan bazı tarihî şahsiyetler, olaylar ve kavramlar ile ilgili kısa açıklamalar, okuyucunun konuyu daha rahat takip edebilmesi amacıyla dipnotlarda verilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, hem Ahmed Emîn'in eserini Türkçe literatüre kazandırmak hem de Mehdîlik konusundaki araştırmalara yeni bir katkı sunmaktır. Modern İslam düşüncesinin önemli temsilcilerinden birinin perspektifinden Mehdîlik olgusunun yeniden ele alınması, konunun hem tarihî hem de güncel bağlamda daha sağlıklı anlaşılmasına katkıda bulunacaktır. Çalışmanın, İslam mezhepleri tarihi, modern İslam düşüncesi ve dinî-siyasi hareketler üzerine çalışan araştırmacılar için faydalı ve ufuk açıcı bir kaynak olacağı ümidini taşıyoruz.

Muhammed Cihat ORUÇ
Seracettin ERAYDIN
Manisa 2025